

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗМІСТОВІ ПАРАМЕТРИ НАРЦИСИЗМУ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

К. Д. Єрмакова

Херсонський державний університет, ermakova.ksenia.2002@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор І. С. Попович

У час вседозволеності у пошуках та прогресування інтернету потрібно все частіше висвітлювати різні психологічні феномени та факти, сучасна молодь дуже полюбляє «приміряти» на себе будь-якого роду діагнози або просто слова не розуміючи самої суті, та як в дійсності виглядають люди з різними діагнозами. Нарцисизм не є виключенням, а навпаки вдалим прикладом того, як люди не розуміючи суті вішають на будь-яку людину, в якій хоч трохи висока самооцінка ярлик нарциса, тому для просвіти оточення та розуміння самої суті поведінки нарцисів, буде корисно прочитати та зрозуміти, в чому різниця і як саме демонструється нарцисизм, наприкладі юнацького віку.

Нарцисизм – риса характеру, яка відстежується у самозакоханості, завищеній самооцінці і сприйнятті себе та своїх якостей, дій, емоцій з найкращої точки зору, що почасти не відповідає дійсності. Нарцисам не притаманна емпатія та повага до власного простору оточуючих їх людей, їм просто необхідно постійно бути в центрі уваги та потребують вічних похвал навіть у звичайних побутових справах, вони не можуть терпіти навіть об'єктивну критику, все повинно бути тільки так, як вони хочуть і ніяк інакше. Також у них відсутня особистісна відповідальність, вони обожнюють постійно все контролювати, але взагалі не бажають брати відповідальність за свої дії, емоції, слова або наслідки, які можуть виникнути під час їх невдалого керування. Вважають, що вони ідеальні і навіть кожен їх рух має бути бездоганним, а «ідеальні» люди, на їх думку не мають і не допускають помилок, тому звичайно у світогляді нарцисів постійно винен будь-хто інший, і вони завжди знайдуть як перекласти вину на іншого. З цього випливає, що

вони жахливі перфекціоністи, у постійному прагненні бути досконалими, вони намагаються досягнути цього у всьому, але зазвичай світ не відповідає очікуванням, що викликає велике невдоволення та гнів. Нереалізовані, марні очікування учасників взаємодії спонукають напруження у стосунках з оточення, непорозуміння, конфліктні ситуації (Porovych, 2014). Спостерігаючи за нарцисами, можна помітити, що в їх житті немає напівтонів, у них завжди є тільки дві грані: правильно / неправильно, чудово або нікчемно, добре і погане, в них завжди присутнє відчуття, що вони повинні бути всюди кращими, правильнішими, найкомпетентнішими, навіть якщо вони взагалі не розбираються у тематиці. Почуття контролю над чимось або кимось допомагає відчувати свою перевагу у спілкуванні з оточенням.

Нарцисам не притаманне логічне обміркування, зазвичай все відбувається на рівні емоційних сплесків та різких поривів до будь-чого. Так, наприклад, якщо він вирішив, що йому зараз дуже сильно потрібен новий комп'ютер, щоб грати в сучасні ігри, то буде абсолютно байдуже на те, як родині дістануться ці гроші, навіть якщо вони будуть місяць голодувати, головне в цю мить лише його бажання і більше нічого, всі повинні прикласти масу зусиль, щоб виконати, інакше на них буде направлений шквал гніву та обурення. Усе їх життя проходить у вічному страху, бути висміяним, відстороненим від соціуму або стати неправильним. Через своє невміння розуміти почуття та емоції оточуючих їх людей нарциси не можуть по-справжньому любити або емоційно включатись у розмову, по суті вони емоційно сліпі та самотні. Коли одні стосунки їх більше не влаштовують вони легко їх залишають та знаходять інші, намагаючись втамувати жагу до нормальних людських відносин. Теж саме стосується сфери роботи, вони просто не можуть співпрацювати в команді, оскільки не розуміють потреб та почуттів соціального оточення. Особи схильні до нарцисизму, конструюють модель очікуваного майбутнього, яка є уособленням їхньої егоцентричної прагматичної концепції (Попович, 2015).

Для кращого окреслення та розуміння прояву нарцисизму у осіб юнацького віку, було проведено емпіричне дослідження, взята була методика «Нарцисичний опитувальник особистості» (Narcissistic Personality Inventory, NPI) розроблений для вимірювання нарцисизму як властивості особистості соціально-психологічних дослідженнях. Оскільки опитувальник спочатку базувався на критеріях Діагностичного та статистичного посібника з психічних розладів (DSM), було проведено багато досліджень щодо його факторної структури. Роберт Раскін і Говард Террі (1988) визначили сім факторів нарцисизму, таких як жага влади, почуття переваги, експібіціонізм, сприйняття чогось як належне, марнославство, схильність до експлуатації ресурсів інших людей і самовпевненість. Наведені вище критерії були широко порівняні з критеріями DSM для визначення нарцисизму. З того часу було проведено низку досліджень, суть яких полягала у перевірці факторної структури НОЛ.

З'ясовано, що молодь все більше схильна до нарцисизму зважаючи на створені сучасністю умови її успішного розвитку. У деяких випадках нарцисизм потребує втручання хорошого психолога.

Авторитет має найвищий середній показник серед усіх рис ($M=4,36$). Студенти вважають за краще бути лідерами, вони впевнені в собі, люблять мати владу і впливати на людей, вірять у те, що досягнуть успіху.

Меншою мірою молоді люди демонструють риси самодостатності ($M=2,96$), використання людей ($M=2,86$), демонстративності ($M=2,5$), вибірковості ($M=2,43$) та зверхності ($M=2,0$). Самодостатність є незалежністю від інших людей, здатністю брати на себе відповідальність, впевненістю у своїх силах, здатністю жити так, як хочеться, і завжди знати, що робити. Використовуючи людей, студенти легко маніпулюють, змушують слухати себе, добре розбираються в людях і можуть нав'язати будь-яку думку співрозмовнику.

Демонстративність характеризується прагненням завжди бути в центрі уваги, хизуватися, бути джерелом нових віянь і віянь. Відчуваючи себе обраними, респонденти хочуть правити світом і залишити свій слід в історії,

наполягають на шанобливому ставленні, мають сильне прагнення до влади, отримують усе, що їм потрібно, мають великі очікування щодо інших людей. Розвинена риса відмінника-студента, відстежується через бажання цікавитися біографією, любов'ю до компліментів, усвідомленням унікальності, неординарності.

Найнижче значення респонденти показали за шкалою марнославства (M=1,11). Марнославство, на думку авторів опитувальника, – це усвідомлення краси свого тіла, бажання ним похизуватися, самозакоханість.

Кожна нарцисична риса має три рівні вираження: низький, середній і високий. Рівні вираження рис нарциса наведені в таблиці.

Таблиця

Рівні вираження рис нарциса

Рівень	Авторитет	Демонстративність	Перевага	Вибраність	Використання людей	Самодостатність	Марнославство
Низький	17,9	42,9	39,3	21,4	32,1	14,3	64,3
Середній	64,3	39,3	46,4	53,6	39,3	53,6	14,3

Як видно з таблиці, більша частина студентів за шкалами авторитету, обираності, самодостатності має середній рівень виразності риси. Наприклад, однакове число респондентів показало низьку та середню вираженість характеристик та використання людей. За шкалою демонстративності та марнославства більшість респондентів визначила у собі низький рівень.

Загалом середнє значення показника нарцисизму студентів становить 17,61 бала, що відноситься до середнього рівня. При цьому 10,7% досліджуваних мають низький рівень нарцисизму, 64,3% респондентів – середній, 25% – високий.

Висновки. Узагальнимо, що більшість студентів мають середній рівень вираженості нарцисизму. Дані показники говорять про звичайні прояви нарцисизму як властивості особистості. У респондентів є певні амбіції, бажання досягти висоти у різних сферах діяльності, конструктивне себелюбство. Наявність даних якостей сприяє більш ефективній та успішній життєдіяльності студентів.

Отже, за результатами проведеного дослідження та інтерпретацією даних можна зробити узагальнення, що якості, які були з'ясовані в ході дослідження у респондентів притаманні віковому періоду. Тобто, у досліджуваних даного вікового періоду життя, відбуваються психологічні та фізіологічні зміни, прогресує період новоутворень (почуття дорослості).

Література:

1. Єрмакова Н. О. Феномен нарцисизму в зарубіжній та вітчизняній психологічній науці. «Young Scientist». № 12 (52). С. 71-75.
2. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2017. 352 с.
3. Кацавець Р. С. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ: Алерта. 2021. 134 с.
4. Кашлюк Ю. Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 34. С. 170-186.
5. Клименко М. Р. Особливості саморегуляції «здорового» нарцисизму. *Проблеми сучасної психології*. URL: <http://problemps.kpnu.edu.ua/en>
6. Попович І. С. Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: психологічні науки*. Херсон: ВД «Гельветика», 2015. Вип. 6. С. 145-154.
7. Popovych I. S. Social expectations – a basic component of the system of adjusting of social conduct of a person. *Australian Journal of Scientific Research*. 2014, 2(6), P. 393–398.